

EDIȚIA DIN 1909 A BIENALEI DE LA VENETIA: THEODOR CORNEL CĂTRE ANASTASE SIMU

drd. Angelica Iacob¹

Abstract: The Bucharest Municipality Museum has a rich collection of documents that were originally at the Simu Museum. These documents include a letter sent in 1909 from Italy by Theodor Cornel to the collector Anastase Simu. Theodor Cornel is known for his contribution to the first catalogue of the Simu Museum, published in 1910. In this letter, Theodor Cornel advises Anastase Simu about the 8th edition of the Venice Biennale, in order to enrich his fine arts collection. He gives examples of numerous British artists well-represented at the Venice Biennale, taking into consideration a prior discussion with Anastase Simu in which they concluded that British art is poorly represented in the Simu Museum collection. Eventually, only five British painters were represented in the Simu Museum if we look at the catalogue published in 1937. Thus, we can presume that Anastase Simu never managed to visit the 8th edition of the Venice Biennale and buy works of art recommended by Theodor Cornel.

Keywords: Simu Museum, Theodor Cornel, Venice Biennale, British artists.

Muzeul Municipiului București păstrează, în corespondența bogată provenită de la Muzeul Anastase Simu, o scrisoare semnată de Theodor Cornel, cel care a lucrat la alcătuirea primului catalog al Muzeului Simu, publicat în anul 1910. În studiile de până acum s-a subliniat rolul de consultant pe care Theodor Cornel l-a avut în alcătuirea colecției. Această scrisoare, trimisă din Florența în ziua de 12 august 1909, către cunoscutul și generosul colecționar de artă, vine în sprijinul acestei afirmații. Theodor Cornel chiar amintește faptul că scrisoarea se concentrează pe participarea britanică la bienală, în urma unei discuții avute cu Anastase Simu, concluzia fiind că arta britanică nu este reprezentată în colecția muzeului. Prin urmare, scopul trimiterii acestei scrisori era acela de a informa colecționarul care erau artiștii participanți la bienală, care aveau potențial din perspectiva îmbogățirii colecției muzeului. Prezentarea amplă a participării britanice la bienală a fost completată de câteva observații referitoare la artiști de alte naționalități, care se puteau regăsi în colecția Simu. Mai mult decât atât, în scrisoare transpare atât aprecierea față de Muzeul Simu, cât și pasiunea cu care Theodor Cornel s-a implicat în dezvoltarea acestuia: *Am avut grijă să mă ocup în chip special de Englezii care expun la Venezia. Pentru mine e o fericire să mă gândesc la Muzeu, să-i duc în tot locul imaginea și să-o amestec la toate impresiile frumoase pe cari le resimt și să constat că sunt lucruri în el demne de admirat și de pus alături cu altele recunoscute ca meritorii. De aceia, vizita pe care o făcui la Exp. Int. din Venezia a fost plină de amintirea operei nestemate pe care o lăsați în amintirea urmașilor noștri.*

1. Drd. Angelica Iacob este istoric de artă și manager cultural, șef al Secției Artă a Muzeului Municipiului București, doctorand în cadrul Universității Naționale de Arte București. A coordonat departamentele de educație, relații publice, marketing și proiecte culturale ale Muzeului Național de Artă al României și Muzeului Municipiului București și a fost secretar general la Rețeaua Națională a Muzeelor din România; angelica.iacob@gmail.com

Și cum știam că noi năvem Englezi, și că am discutat împreună chestiunea aceasta, m'am interesat de aproape.

Scrisoarea reprezintă astfel o invitație adresată colecționarului de a vizita Bienala de la Veneția, în vederea alegerii unor artiști dintre cei recomandați. Iată ce scrie Theodor Cornel: *În general, Englezii sunt foarte bine reprezentați, dar din ei am ales câți-va, cunoscuți și necunoscuți sau puțin cunoscuți, pe cari vi'i citez spre a alege, dacă aveți intenția să vă duceți la Venezia, lucru ce ar fi de minune.* Faptul că arta britanică a rămas în continuare slab reprezentată în Muzeul Simu conduce către ipoteza că Anastase Simu nu a reușit să viziteze această amplă expoziție internațională. Astfel, în catalogul din 1910 îi regăsim pe Clausen George, *Un tânăr plugar*, nr. 469, desen cumpărat din expoziția de la Grosvenor Gallery din Londra, 1888, expus în Sala IV a muzeului (*Muzeul A. Simu*, 1910, p. 130) și pe Afflek Andrew Fairbairn, *Catedrala din Beauvais*, nr. 547, gravură achiziționată din expoziția artistului, Paris, 1909, prezentată în Sala V a muzeului (*Ibidem*, p. 159). În *Registrul de inventar Muzeul Simu, 1926-1927* sunt menționate șapte opere, dintre care patru picturi, un desen și două gravuri²; în inventarul publicat cu ocazia donației din 1927 se menționează tot șapte lucrări, deși ultima gravură, semnată de Frank Brangwyn, este omisă probabil dintr-o eroare de redactare³; în catalogul din 1937 sunt incluși doar cinci artiști, care se regăsesc și în *Registrul* din 1948⁴.

Cea de-a opta ediție a Bienalei de la Veneția, deschisă în perioada 22 aprilie - 31 octombrie 1909, a atras mai puțin atenția cercetătorilor români, aspect justificat de faptul că România nu s-a numărat printre țările participante. În afară de arta italiană, bogat ilustrată, o expoziție generoasă a fost organizată în pavilionul Belgiei. Pavilionul britanic, pavilionul Ungariei și pavilionul Bavariei (redenumit ulterior pavilionul Germaniei) au fost inaugurate în cadrul acestei ediții din 1909. În Sala 17 a clădirii principale a fost găzduită expoziția Statelor Unite ale Americii. În pavilionul central, Palazzo dell'Esposizione, au fost organizate expoziții individuale pentru mai mulți artiști de diferite naționalități: Girolamo Cairati, Francesco Gioli, Ettore De Maria Bergler, Alberto Pasini, Anders Zorn, Camillo Innocenti, Cesare Tallone, Ettore Tito, Francesco Jerace, Franz von Stuck, G. Pellizza da Volpedo, Guglielmo Ciardi, Marius Pictor (Mario de Maria), Paul Albert Besnard, Peder Severin Krøyer, Frederick Carl Frieseke și Richard Emil Miller, Telemaco Signorini și Giovanni Fattori.

Revenind la pavilionul britanic, un număr impresionant de mare de artiști au participat – atât în spațiul pavilionului, cât și în sălile internaționale ale bienalei.

2. *Pictura. Brown K. (Peisagiu arid în Scoția), Herdman D. (Femeie cu copii în plin aer), Lloyd O. (Câmpie întinsă), Perman Louise (Trandăfiri). Desemn. Clausen G. (Num. d. Catalog [număr din Catalog - n.n.] 469). Gravura. Afflek Andr. F. (Num. d. Catalog 547). și Brangwyn F. (Lucrători) – Registrul de inventar Muzeul Simu, 1926-1927, pagină nenumărată.*

3. Deși se precizează că este vorba de șapte opere, în *Donațiunea Museului A. Simu, 1927*, p. 17 sunt menționați următorii autori, șase la număr, fiecare prezent în inventar cu o singură lucrare: *Pictura. Brown K., Herdman D., Lloyd O., Perman Louise. Desemn. Clausen G. Gravura. Afflek Andr. F.*

4. *Afflek Andrew, Brangwyn Frank, Brown K.A., Clausen George și Perman Louise*, în *Muzeul A. Simu și Casa-Simu-Muzeu*, 1937, p. 118. Aceiași artiști se regăsesc și în *Registrul de inventar din 1948* întocmit de Marius Bunesco, p. 196 (numerele de inventar sunt identice în catalogul din 1937 și în registrul, respectiv 1049-1053). Deocamdată nu deținem informații referitoare la destinul celorlalte două lucrări semnate de Herdman D. (*Femeie cu copii în plin aer*) și Lloyd O. (*Câmpie întinsă*).

Comitetul de organizare a fost alcătuit din: Earl of Plymouth, Lord Montagu of Beaulieu, Thomas Lane Devitt, Sam Wilson, Robert Alfred Workman, Marcus Bourne Huish și Paul George Konody. Artiștii Frank Brangwyn, Grosvenor Thomas și Sir George Frampton au alcătuit subcomitetul artistic care a făcut selecția celor 110 participanți.

În continuare vom trece în revistă cei 19 artiști britanici menționați de către Theodor Cornel, păstrând și scurtele observații pe care acesta le face. În ceea ce privește pictura, artiștii apreciați de către Theodor Cornel sunt prezentați în continuare.

Hall (Olivier), peisagist, foarte interesant.

Oliver Hall, născut la Londra în 1869 și decedat la Ulverston în 1957, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1905, 1909, 1910, 1912, 1922, 1928, 1934). În 1909 a avut expusă pictura în ulei intitulată *Alby*.

Mackie (Ch. H.), portretist, foarte puternic.

Charles Hodge Mackie, născut la Aldershot în 1862 și decedat în 1920, a participat și el la trei ediții ale Bienalei de la Veneția (1901, 1909 și 1910). La cea de-a opta ediție a participat cu un portret de tânără în tehnica ulei pe pânză.

Fergusson (Duncan John), valori plăcute.

John Duncan Fergusson, născut la Leith, Edinburgh în 1874 și decedat în 1961 la Glasgow, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1909, 1912, 1928 și 1930). La ediția din 1909 a participat cu două lucrări, un peisaj în ulei și acuarela *Vânzătoarea de flori*.

În continuare, Theodor Cornel face referire la *Paterson (J.), N° 38; Brown (T. Austen), N° 3; și Halford (Miss. Const.), N° 14, remarcabili, stil mult.*

James Paterson, născut la Hillhead, Glasgow în 1854 și decedat în 1932 la Edinburgh, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1897, 1899, 1901, 1907, 1909, 1910, 1912). La ediția din 1909 a participat cu peisaje (în ulei și acuarelă).

Thomas Austen-Brown, născut la Edinburgh în 1857 și decedat în 1924 la Boulogne, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1899, 1907, 1909, 1910). La a opta ediție a expus pictura în ulei *Păstor cu turma sa*.

Constance Halford Rea (1865-1952), născută la Londra, a prezentat lucrări la edițiile bienalei din 1909, 1910, 1912, 1914. La ediția a opta a participat cu pictura în ulei *Interludiu*.

Theodor Cornel continuă apoi cu *McTaggart (W.) N° 33, peisagist, după mine, unul din cei mai puternici cu Hall (Olivier).*

William McTaggart, născut la Campbeltown, Argyllshire în 1835 și decedat în Broomieknowe, Bonnyrigg în 1910, a participat la Bienala de la Veneția doar în 1909, cu un peisaj din Scoția.

În scrisoare este apoi menționat *Walls, N° 55, curios, tehnică extraordinară.*

William Walls, născut la Dunfermline în 1860 și decedat în 1942, a expus la edițiile Bienalei de la Veneția din 1901, 1909, 1910. În 1909 a prezentat două scene animaliere (în ulei și acuarelă).

Theodor Cornel completează lista artiștilor cu *Ch. Shannon, N° 50 și Nicholson (W.) N° 35, doi excelenți portrețiști.*

Charles Haslewood (Hazelwood) Shannon, născut la Sleaford în 1863 și decedat în 1937 la Kew, a participat la bienală în 1909, 1910, 1912, 1922. La ediția din 1909 a expus trei litografii și un portret în ulei.

William Nicholson/ Sir William Newzam Prior Nicholson, născut la Newark-on-Trent în 1872 și decedat în 1949 la Blewbury, a fost prezentat la edițiile din anii 1909, 1910, 1922, 1924. În 1909 a expus pictura în ulei *Alice*.

Apoi, Theodor Cornel face trimitere către *Hutchinson (Rob. G.) N° 21, compoziție delicată; Lavery, admirabil în toate trei ale sale lucrări*.

Robert Gemmell Hutchison, Edinburgh (1855-1936), a participat la cea de-a opta și cea de-a noua ediție a bienalei. În 1909 a prezentat pictura în ulei *Idilă pe plajă*.

John Lavery, născut la Belfast în 1856 și decedat în 1941 la Kilkenny, s-a implicat în multe ediții ale Bienalei de la Veneția: 1897, 1899, 1901, 1903, 1905, 1907, 1909, 1910, 1914, 1922, 1926, 1928. La ediția a opta a avut expuse lucrările în ulei intitulate *Piață din Tanger, Portretul Doamnei Vulliamy și Polimnia*.

Theodor Cornel continuă: *Mai citez acuareliștii: Hunt N° 75, Flint (W. R.) N° 69 și Bartlett, N° 60, cu totul deosebiți, aleși*.

Cecil Arthur Hunt (Torquay, Devon, 1873 - 1965), care a fost reprezentat de acuarela *Etna văzută din Taormina*, a mai participat cu o lucrare și la ediția din 1922 a Bienalei de la Veneția.

William Russel Flint, născut la Edinburgh în 1880 și decedat în 1969 la Londra, a participat cu acuarelele sale la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1909, 1910, 1912, 1914, 1922).

Charles William Bartlett, născut la Bridport, Dorsetshire în 1860 și decedat în Honolulu (Hawaii) în 1940, a participat doar la ediția din 1909 a bienalei, cu acuarela *Mama și copilul*.

Din punctul de vedere al sculpturii și al gravurii, artiștii care i-au atras atenția lui Theodor Cornel sunt următorii: *Sculptorii Pomeroy (Fr.) N° 121 și 122. Wood (Fr. D) N° 124-125 mău interesat cu totul. Iar Brangwyn mă încântat cu acuafortele lui neîntrecute, la care mai adaug pe Simpson, însemnat (N° 112-113-114). Din aceștia s-ar putea alege, dacă nu lucrări expuse, altele luate din alte părți*.

Frederick William Pomeroy, născut la Londra în 1856 și decedat în 1924 la Cliftonville, a expus la Bienala de la Veneția în 1909, 1910, 1912, 1914. În 1909 a prezentat două bronzuri.

Francis Derwent Wood, născut la Keswick, Cumberland în 1871 și decedat în 1926 la Londra, a fost reprezentat la edițiile Bienalei de la Veneția din 1905, 1907, 1909, 1910, 1914. În 1909 a expus patru lucrări, printre care gipsul *Tors de femeie* și bronzul *Psyche și Pan*.

Frank Brangwyn, născut la Bruges în 1867 și decedat în 1956 la Ditchling, Sussex, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1897, 1899, 1901, 1903, 1905, 1907, 1909, 1912, 1914, 1926, 1936). La ediția a opta a prezentat patru gravuri, printre care *Muzica și Santa Maria Della Salute*. Artistul apare în colecția Simu cu lucrarea intitulată *Lucrători, Brangwin F. (Registrul de inventar Muzeul Simu, 1926-1927, pagină nenumărată)*, care este probabil gravura regăsită în 1937 cu titlul *Cerșetori (Muzeul A. Simu și Casa-Simu-Muzeu, 1937, p. 118)*.

Joseph Simpson, născut la Carlisle, Cumberland în 1879 și decedat în Londra în 1939, a expus la bienală în 1909, 1912, 1914, 1928. În 1909 a participat cu trei opere, așa cum menționa și Theodor Cornel, dintre care amintim portretele lui Brangwyn și Rodin.

În scrisoarea sa, Theodor Cornel face apoi observații referitoare la alte pavilioane, trimițând și către artiști reprezentați în Muzeul Simu: *Ungurii, cari, ca și Englezii, Bavarezii și Belgianii, au pavilion separat, sunt foarte bine. Pentelei Molnar (semnează cu i nu cu y) al nostru are un tablou foarte interesant. Haberman, Uhde, Kuehl etc. sunt reprezentați în mod ales. Besnard are o sală admirabilă, Zorn și Stuck de asemenea. Claus, la Belgiani, este remarcabil. Italienii au făcut o sforțare absolut însemnată. Dacă doriți să vă mai dau și alte lămuriri, voi face-o cu plăcere.*

János Pentelei Molnár, născut la Dunapentele în 1878 și decedat la Gyula în 1924, a expus de mai multe ori la Veneția (1909, 1910, 1922, 1926). La cea de-a opta ediție a participat cu picturile în ulei *Natură moartă și Pietă*.

Conform Catalogului din 1910, în Sala IV a Muzeului Simu era expusă lucrarea *Sat pe marginea Dunării* (nr. inv. 464) de *Pentelei Molnár Iános* (Muzeul A. Simu, 1910, p. 128) – pictură pe pânză, semnată și datată jos dreapta, P. Molnar Ianoș, 1906, 0,50 x 0,40 m, cumpărată din expoziția artistului, Budapesta, 1906. Din descrierea oferită în catalog aflăm că era vorba despre un peisaj din localitatea Dunapentele (unde se născuse artistul).

Hugo Joseph Anton Freiherr von Habermann, născut la Dillingen în 1849 și decedat la München în 1929, a fost prezent la bienală în 1897, 1907, 1909, 1910. La cea de-a opta ediție a expus două nuduri și lucrările intitulate *Bacante și Modelul*.

În Sala III a Muzeului Simu era inclusă lucrarea *Studiu de cap* (nr. inv. 325) de Habermann, Hugo Freiherr von (*Ibidem*, p. 84) – pictură pe pânză, semnată sus dreapta, Habermann, 1901, 0,46 x 0,56 m, cumpărată dintr-o colecție particulară, München, 1906. Din descrierea oferită în catalog aflăm că studiul reprezenta un bust de bărbat.

În *Jurnalul de cheltuieli* alcătuit de Anastase Simu pentru perioada 1897-1907 aflăm câteva detalii referitoare la călătoriile celor doi colecționari, dar și despre operele achiziționate. Astfel, în septembrie 1906, Anastase și Elena Simu se întorceau din voiaj. Fuseră la Viena, Praga, Dresda, Berlin, Leipzig, Weimar, Nürnberg, Kissingen, München, Beatenberg, Spiez, Montreux, Divonne, Geneva, Lausanne, Paris și Le Havre. Aflăm că, pe parcursul acestei călătorii, cei doi colecționari au achiziționat *picturi, bronzuri, lucrări în fildeș și alte obiecte de artă, destinate viitorului muzeu*. Bugetul s-a ridicat la 50.000 lei. Deși lucrările și sumele nu sunt detaliate, capitolul bugetar al călătoriei este urmat de alte achiziții, de data aceasta de artă românească. Acestea reprezintă un argument legat de consistența cumpărăturilor de artă efectuate de cei doi colecționari în timpul călătoriei, dacă ținem cont de mărimea bugetului alocat: aflăm că pentru sculptura *Clown* de Frederic Storck s-a achitat suma de 350 lei și că pentru *Apusul soarelui la Barbizon* de Grigorescu și pentru încă o lucrare a acestui artist s-au achitat 2.000 lei. Pentru cadre și ancadrame, Anastase Simu a plătit 200 lei. În continuare aflăm că pentru transportul și vama lucrărilor din Nürnberg și Glaspalast (spațiu expozițional din München) s-a plătit suma de 300 lei.⁵

Fritz von Uhde/ Friedrich Hermann Carl Uhde, născut la Wolkenburg în 1848 și decedat la München în 1911, a expus la primele două ediții din 1895 și 1897 ale Bienalei de la Veneția. Se adaugă participări în 1903, 1905, 1909, 1910 și 1924. La cea de-a opta ediție a expus trei picturi în ulei – amintim *Actorul Wohlmuth în rolul lui Richard al III-lea și În grădină*.

5. Alte detalii legate de sume de achiziționare a unor lucrări pentru Muzeul Simu: Iacob, 2020, p. 35.

În Sala III a Muzeului Simu era expusă lucrarea *Copilă citind* (nr. inv. 352) de Uhde, Fritz von (Muzeul A. Simu, 1910, p. 92) – pictură pe pânză, semnată jos dreapta, F. von Uhde, 1883, 0,37 x 0,49 m, cumpărată din Galeria Miethke, Viena, 1907. Din descrierea oferită în catalog aflăm că *această copilă este însăși fiica artistului*.

Am extras, din *Jurnalul de cheltuieli* alcătuit de Anastase Simu pentru perioada 1897-1907, următorul pasaj referitor la călătoria efectuată la începutul anului 1907 de către colecționari, în cadrul căreia probabil a fost achiziționată și această lucrare: *Călătorie entuziastă, prin Viena, în Ravenna, Florența, Napoli, Taormina, Syracuza, Palermo (Villa Igiea), Messina, Napoli, Roma, Siena, Florența, Paris. Aici am fost înștiințat de fratele Vladimir de anarchia țăranilor noștri, că totul este prefăcut în cenușe, în Tufeni, la Curte: stare perplexă, plină de emoții și regrete*.

Revenind la lista întocmită de Theodor Cornel, continuăm cu Gotthard Johann Kuehl, născut la Lubecca în 1850 și decedat la Dresda în 1929. Artistul a participat cu câte o pictură în ulei la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1903, 1905, 1909, 1910).

Tot în Sala III a Muzeului Simu era expusă lucrarea *Vedere din Dresda* (nr. inv. 334) de Kuehl, Gotthard (*Ibidem*, pp. 86-87) – pastel pe carton, semnat jos mijloc, G. Kuehl, 1904, 0,51 x 0,35 m, lucrare cumpărată din Galeria Ernst Arnold, Dresda, 1906. Din descrierea oferită în catalog aflăm că peisajul reprezintă cunoscutul pod peste Elba Augustusbrücke. Probabil această lucrare a făcut parte din lotul de opere de artă achiziționate în timpul călătoriei despre care discutăm anterior, potrivit *Jurnalului de cheltuieli* alcătuit de Anastase Simu.

Paul Albert Besnard s-a născut și a decedat la Paris (1849-1934). Artistul a fost prezentat la foarte multe ediții ale Bienalei de la Veneția, inclusiv la prima ediție din 1895, apoi și la edițiile următoare: 1897, 1899, 1901, 1903, 1905, 1907, 1909. A mai expus în 1914, 1922, 1924, 1930, 1934. La cea de-a opta ediție a beneficiat de o expoziție individuală cu picturi în ulei, gravuri și câteva proiecte. Amintim portrete precum: *Dna Besnard, Principesa Matilde, Dna Mocard, Dra H. Adam, Dna R. Lisle, Dna Rouchè, Emilio Sauer, Frantz Jourdain, Roger Jourdain, Portret de familie*. Se adaugă peisaje, scene de gen și scene orientale: *Veneția, Toamnă, Dimineața, Prânzul, Lacul din Savoia, Studiul munților sub zăpadă – Savoia, Furtună la Berck, Colț de parc, Târg de cai în Picardia, Dimineață în Alger, Două femei arabe, Descărcarea peștelui la Berck, Evreul algerian, Arab așezat, Baia*, lucrări de gravură (*Femeie în picioare, Doliu, Moartea*) și proiecte (*Munte la Savoia, Siesta*, două schițe intitulate *Știința pentru tavanul de la Hôtel de Ville din Paris*).

Conform Catalogului din 1910, în Sala III a Muzeului Simu era expusă lucrarea *Dănțuitoare spaniolă* (nr. inv. 249) de Besnard, Paul-Albert (*Ibidem*, p. 61) – pictură pe lemn, semnată și datată sus dreapta, cu cerneală, A. Besnard, 1901, 0,38 x 0,61 m, cumpărată din vânzarea Rosenberg Père, Paris, 1909. Fotografia acestei picturi, realizată de Hr. Duratzo, apare în *Albumul foto Muzeul Simu*, datat 1913, aflat în Colecția Bibliotecii Pinacotecii București. Imaginea a fost reprodusă în articole despre Muzeul Simu (Bucuța, 1931, p. 10), dar și în Catalogul *Muzeul A. Simu și Casa-Simu-Muzeu*, Fondul Anastase Simu – București, 1937, însă aici titlul folosit este *Spaniola*.

Anders Leonard Zorn, născut și decedat la Mora (1860-1920), a participat la prima ediție din 1895 a Bienalei de la Veneția; la cea de-a doua ediție, din 1897, i-a

Paul-Albert Besnard
Dănuitoare spaniolă
Fotografie de Hr. Duratzo
Album foto Muzeul Simu, 1913
Biblioteca Pinacotecii București

fost acordat *Premio internazionale del Governo*. A fost prezent apoi și la alte ediții: 1899, 1901, 1905, 1907. La cea de-a opta ediție, din 1909, a beneficiat de o amplă expoziție individuală cu picturi în ulei, câteva acuarele, lucrări de grafică, obiecte de artă decorativă și sculpturi. Dintre uleiuri amintim *Oscar II Rege al Suediei* (care s-a regăsit și în gravură), *Principele Carlo al Suediei*, *Sofia Regina Mamă a Suediei*, *Gustav V Rege al Suediei*, *Portretul lui Charles Deering*, *Portretul lui James Deering*, *Portretul Dnei Ashley*, *Kuver Maja*, *Fată din Rattvik*, *Nud*, *Hilma Eriksson*, *După baie*, *Interior*, *Dans la Gopsmor*, *Podul*, *Efect de noapte*.

Printre gravurile expuse s-au numărat: *Doamna Klimberg*, *Senatorul Billy Mason*, *Doamna Bety Nansen*, *Auguste Rodin*, *Domnul și Doamna Curtis*, *Principele Paul Troubetskoy*, *Principesa Jugeborg a Suediei*, *Colonelul Lamont*, *Domnul Marquand*, *Domnul Bacon*, *Doamna Nagel*.

Franz von Stuck, născut la Tettenweis bei Burghausen în 1863 și decedat la München în 1928, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția (1895, 1897, 1903, 1909, 1910, 1926). La cea de-a opta ediție, a organizat o expoziție individuală în care au fost prezentate picturi în ulei precum *Răstignirea*, *Paradisul pierdut*, *Christ*, *Meduza*, *Perseu și Andromeda*, *Centaur și nimfă*, *Primăvara*, *Războiul*, *Familia artistului*, *Beethoven*.

Conform Catalogului din 1937, colecția Muzeului Simu includea desenul în cărbune *Nud de bărbat* (nr. inv. 885) de *Stuck, Franz (von)*, semnat jos dreapta, 0,31 x 0,41 m (*Muzeul A. Simu și Casa-Simu-Muzeu*, 1937, p. 95). Deocamdată nu deținem informații referitoare la achiziția acestei lucrări, însă aceasta apare în inventarul întocmit de Anastase Simu în 1926-1927 (*Registru de inventar Muzeul Simu*, 1926-1927), iar artistul este menționat în *Donațiunea Muzeului A. Simu* din 1927 (*Donațiunea Muzeului A. Simu*, 1927, p. 14), ceea ce înseamnă că desenul era în muzeu atunci când acesta a fost donat statului român în 1927.

Emile Claus, născut la Vive-Saint-Eloi în 1849 și decedat la Astène în 1924, a participat la mai multe ediții ale Bienalei de la Veneția. La cea de-a opta ediție a expus picturi în ulei, cum ar fi *Câmpuri după recoltare*, *Dimineață de septembrie*, *Joc de umbre*, *Grădină flamandă*.

Theodor Cornel este pseudonimul literar al lui Toma Dumitriu (1874-1911). El a semnat, în mai 1910, la București, introducerea la *Catalogul Muzeul A. Simu*. Mai mult decât atât, în *Figuri contemporane din România*, publicație la care a colaborat, a făcut trimiteri și către Muzeul Simu. De exemplu, la secțiunea dedicată lui Constantin Brâncuși, se precizează că: *La muzeul Simu se poate vedea de Brâncuș un bust de bronz al talentatului pictor Dărăscu* (Cornel, Jeanjaquet, p. 447).

Mulțumim pentru sprijinul acordat realizării acestui articol: dr. Elena Olariu, director adjunct MMB, dr. Liana Ivan-Ghilia, muzeograf, care gestionează colecția de documente a Pinacotecii, Irina Cîrstea, muzeograf, care a contribuit la transcrierea scrisorii trimise de către Theodor Cornel și dr. Daria Ghiu pentru sugestiile privind Bienala de la Veneția. Amintim, de asemenea, contribuția importantă pe care a avut-o arhiva online a Bienalei de la Veneția pentru documentarea ediției din 1909 a evenimentului.

Muzeul Municipiului București va continua demersurile de recuperare a informațiilor referitoare la Colecția Simu și în perioada care urmează. În această direcție se încadrează și proiectul, programat pentru anul 2021, intitulat *Recrearea în mediu virtual a Muzeului Simu 2.0*, proiect susținut de Ordinul Arhitecților din România din Timbrul de arhitectură, prin care se va restitui o imagine a celei de-a doua săli a muzeului, în care erau prezentați artiștii români. Proiectul este coordonat de dr. Claudia Popescu și realizat de Filiala Ordinului Arhitecților București și Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu, Centrul Expozițional Documentar – Muzeul Municipiului București fiind partener alături de Muzeul Național de Artă al României și Arhivele Naționale.

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

ALBERGO NUOVO
CORONA D'ITALIA
LAZZARO GUERRA – PROPRIETARIO
FIRENZE
16 VIA NATIONALE 16

12 august, 1909
Florența

Stimate Domnule Simu,

Cu plăcere răspund amicalei d-voastre c.p., pe care am primit-o azi.

La Paris, voi fi de sâmbăta ce vine într-o săptămână, și voi locui la adresa următoare: Hôtel du Beauséjour, 1 rue Lepic, Paris XVIII. Poimâine mă duc la Siena, pe urmă la Milano, apoi la Lucerna, unde m'a invitat d. Gh. Gr. Lahovary să petrec la d-sa câteva zile. Îmi puteți scrie la Lucerna, poste-restante, ori la Paris și sunt gata să vă servesc cu tot ce doriți și de ce aveți nevoie.

Am avut grijă să mă ocup în chip special de Englezii care expun la Venezia. Pentru mine e o fericire să mă gândesc la Muzeu, să-i duc în tot locul imaginea și să-o amestec la toate impresiile frumoase pe cari le resimt și să constat că sunt lucruri în el demne de admirat și de pus alături cu altele recunoscute ca meritorii. De aceea, vizita pe care o făcui la Exp. Int. din Venezia a fost plină de amintirea operei nestemate pe care o lăsați în amintirea urmașilor noștri. Și cum știam că noi n'avem Englezi, și că am discutat împreună chestiunea aceasta, m'am interesat de aproape.

În general, Englezii sunt foarte bine reprezentați, dar din ei am ales câți-va, cunoscuți și necunoscuți sau puțin cunoscuți, pe cari vi'i citez spre a alege, dacă aveți intenția să vă duceți la Venezia, lucru ce ar fi de minune. Iată-i:

Hall (Olivier), paysagist, N° 16, f. Interesant; Mackie (Ch. H.), portretist, N° 32, f. puternic; Fergusson (Duncan John), N° 10, valori plăcute; Paterson (J.), N° 38; Brown (T. Austen), N° 3; și Halford (Miss. Const.), N° 14, remarcabili, stil mult; McTaggart (W.) N° 33, peizagist, după mine, unul din cei mai puternici cu Hall (Olivier); Walls, N° 55, curios, tehnică extraordinară; Ch. Shannon, N° 50 și Nicholson (W.) N° 35, doi excelenți portrețiști; Hutchinson (Rob. G.) N° 21, compoziție delicată; Lavery, admirabil în toate trei ale sale lucrări. Mai citez acuareliștii: Hunt N° 75, Flint (W. R.) N° 69 și Bartlett, N° 60, cu totul deosebiți, alesi.

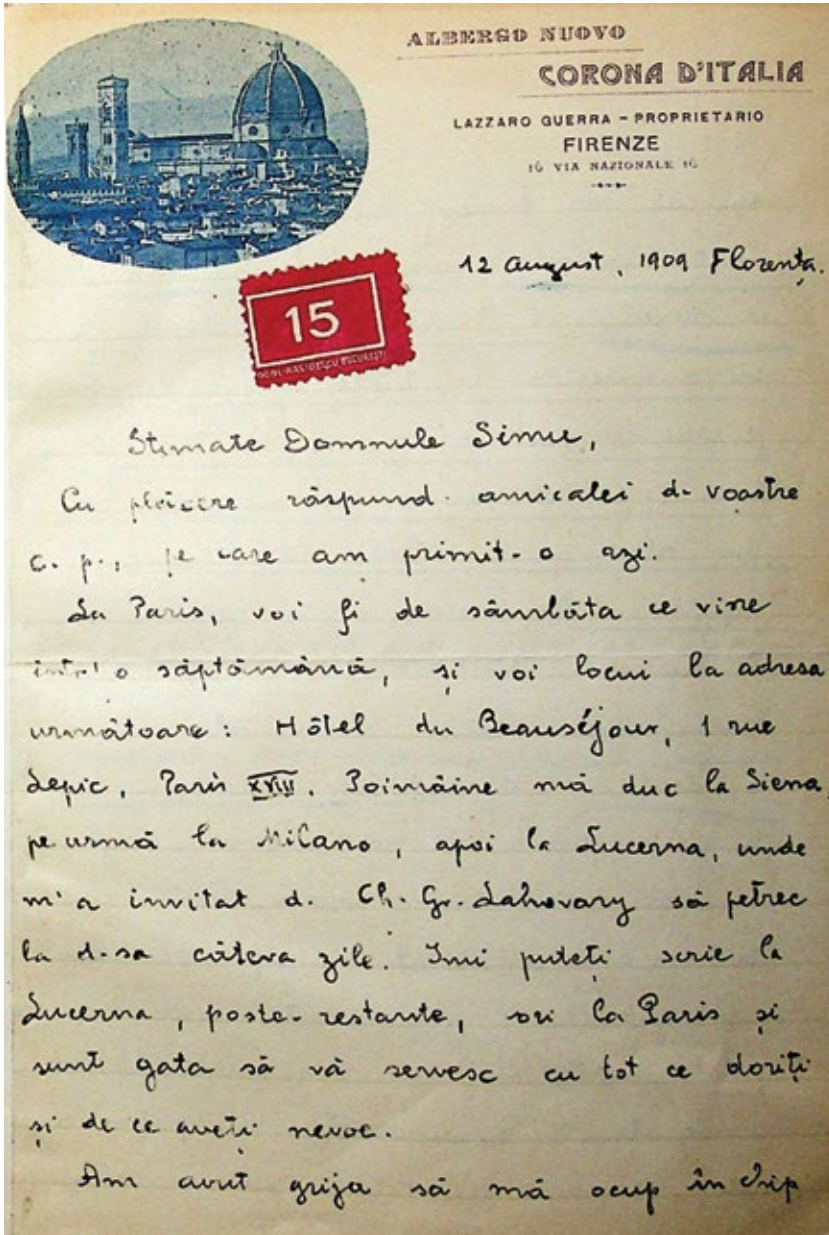
Sculptorii Pomeroy (Fr.) N° 121 și 122, Wood (Fr. D) N° 124 - 125 m'au interesat cu totul. Iar Brangwyn m'a încântat cu acuafortele lui neîntrecute, la care mai adaug pe Simpson, însemnat (N° 112-113-114).

Din aceștia s'ar putea alege, dacă nu lucrări expuse, altele luate din alte părți.

Ungurii, cari, ca și Englezii, Bavarezii și Belgianii, au pavilion separat, sunt foarte bine. Pentelei Molnar (semnează cu i nu cu y) al nostru are un tablou foarte interesant. Haberman, Uhde, Kuehl etc. sunt reprezentați în mod ales. Besnard are o sală admirabilă, Zorn și Stuck de asemenea. Claus, la Belgiani, este remarcabil. Italienii au făcut o sforțare absolut însemnată. Dacă doriți să vă mai dau și alte lămuriri, voi face-o cu plăcere.

Aștept răspuns fie la Lucerna fie la Paris și vă prezint, atât Doamnei, respectele mele, cât și D-voastră devotamentul și admirația mea.

Th. Cornel

special de Englezi care expun la Veneția.
 Pentru mine e o fericire să mă gândesc
la Muzeu, să îi duc în tot locul imaginea.
să -o amestec la toate impresiile frumoase
pe cari le sesizăm și să constat că sunt
bucuroși în el de a ne admira și de
pus alături cu altele recunoscute ca
meritorii. De aceea, vizita pe care o făcui
 la Exp. Int. din Veneția a fost plină de
amintirea operei nesternate pe care
o lăsat: în amintirea urmașilor noștri.
 Și cum știam că noi n'avem Englezi, și
 că am discutat împreună chestiunea aces-
 ta, m'am interesat de aproape.

În general, Englezi sunt foarte bine repre-
 zentați, dar din ei am ales câțiva,
 cunoscuți și recunoscuți sau puțin cunos-
 cuți, pe cari vi-i citez spre a alege,

dacă aveți intenția să vă duceți la Vene-
zia, lucru ce ar fi de minune. Iată-i :

Hall (Oliver), payagist, N° 16, f. interesant.
Mackie, (Ch. H.), portretist, N° 32, f. puternic.
Ferguson (Duncan John), N° 10, valori plăcute
Palerson (J.) N° 38; Brown (T. Austen), N° 3; și
Halford (Miss Const.), ^{N° 14} (remarcabili, stil mult.
McTaggart (W.) N° 33, peizagist, după mine, unul
din cei mai puternici cu Hall (Oliver); Walls,
N° 55, curios, tehnică extraordinară; Ch.
Shannon, N° 50 și Nicholson (W.) N° 35, doi
excepenți portretisti; Hutchinson (Rob. G.) N° 21,
compoziție delicată; Lavery, admirabil
în toate trei ale sale lucrări. Mai citez aca-
relistii: Hunt N° 75, Flint (W. R.) N° 69
și Bartlett, N° 60, cu totul deosebiți, aleși.
Sculptorii Pomeroz (F.) N° 121 și 122. Wood (F.)
D) N° 124 - 125 m'au interesat cu totul.

Jar Brangwyn m'a încântat cu acuaforțele
 lui neintrecute, la care mai adaug pe
Simpson, însemnat (Nº: 112-113-114).

Din acestea s'ar putea alege, dacă nu
 lucrări expuse, altele duate din alte părți.

Unghuri, cari, ca și Englezii, Bavarezii și
 Belgianii, ai pavilion separat, sunt foarte
 bine. Pentelii Molnar (semnaza cu i nu
 cu j) al nostru, are un tablou foarte inte-
 resant. Halerman, Uhde, Kuhl, etc. sunt
 reprezentați în mod ales. Bernard are o
 sală admirabilă, Zorn și Stuck de ase-
 menea. Claus, la Belgiani, e remarcabil.
 Italianii au făcut o sforțare absolut însemnată.
 Dacă doriți să vă mai dau și alte lamuri
 voi face-o cu plăcere.

Aștept răspuns fie la Lucerna fie la Paris
 și vă prezint, atât Doamnei, respectele
 mele, cât și D-voastră devotațiune
 și admirația mee.

Th. Cornél.

BIBLIOGRAFIE:

Arhiva online a Bienalei de la Veneția, <http://asac.labiennale.org>, accesată la 29.10.2020.

Bucuța, Emanoil, „Muzeul Simu”, *Boabe de grâu*, nr. 1, an II, București, 1931.

Cornel, Th., *Muzeul A. Simu (Introducere extrasă din Catalogul muzeului)*, București, Tipografia Cooperativă „Poporul”, București, 1910.

Donațiunea Muzeului A. Simu, București, 1927.

Cornel, Th., Jeanjaquet, Marc-A. (sub direcția), *Figuri contemporane din România*, București, Str. Cometa 61.

Ghiu, Daria, *În acest Pavilion se vede artă. România la Bienala de Artă de la Veneția (1907-2015)*, Idea Design & Print, Cluj, 2015.

Iacob, Angelica, „Aspecte inedite ale expoziției Muzeul Simu și Pinacoteca București”, *Contemporanul*, septembrie 2020, nr. 9 (822).

Jurnal de cheltuieli alcătuit de Anastase Simu, 1897-1907, nepublicat, Biblioteca Pinacotecii București, Muzeul Municipiului București.

Muzeul A. Simu și Casa-Simu-Muzeu, catalog, Fondul Anastase Simu, București, 1937.

Muzeul A. Simu, catalog, București, Tipografia Cooperativă „Poporul”, București, 1910.

Registru de inventar Muzeul Simu, 1926-1927, semnat și datat pe prima pagină de Anastase Simu, nepublicat, Biblioteca Pinacotecii București, Muzeul Municipiului București.

Registru de inventar Muzeul Simu, 1948, datat pe prima pagină și semnat pe ultima pagină de Marius Bunescu, director, nepublicat, Biblioteca Pinacotecii București, Muzeul Municipiului București.